

Belast en bevrologen

ONDERZOEK NAAR DE WERKBELEVING VAN PODIUMTECHNICI

De gemiddelde podiumtechnicus haalt veel energie uit de samenwerking met z'n collega's. Daarmee worden burn-outs voorkomen, zo blijkt uit onderzoek van Eric de Ruijter. Minder fraai is de positie van zzp'ers ten opzichte van technici in loondienst. | TEKST: ERIC DE RUIJTER |

De laatste paar jaar is behoorlijk veel aandacht voor de werkomstandigheden in de podiumkunsten en de cultuursector. Weliswaar wat aan de late kant, want er is inmiddels flink veel werk wegbezuinigd. Recent verscheen onder meer een tweetal rapporten van de SER en Raad voor Cultuur over de arbeidsmarkt, en de Arbeidsmarkt-agenda 2017-2023 van Kunsten '92. Nergens wordt echter ingezoomd op de podiumtechniek. Evenmin is er recent cijfermateriaal beschikbaar over de werksituatie van technici. Daarvoor moet je terug naar de jaren tachtig. Toen werd er voor het laatst een onderzoek uitgevoerd naar de fysieke belasting. Dit nieuwe onderzoek brengt daar verandering in. Het is nu mogelijk om een totaalbeeld te schetsen van hoe technici zelf hun werk beleven, en er is eindelijk een nulmeting beschikbaar.

Eerder dit voorjaar deed ik een kleiner onderzoek naar de werkbelasting onder technici. De nadruk lag op de werkdruk, dus het ging vooral over de factoren die stress veroorzaken. Het nieuwe onderzoek is veel breder van opzet. Het gaat niet alleen over stress maar ook over wat energie geeft, wat motiveert en vooral naar welke kant de balans uitslaat: is dat naar burn-out, of juist de tegengaan daarvan,

bevrologenheid? Als houvast gebruik ik het Job Demands Resources-model van Bakker, Demerouti en Schaufeli. Dat voorspelt twee processen: bij hoge werkeisen en weinig energiebronnen ontstaat er een stressproces dat kan leiden tot burn-out. Bij hoge werkeisen en veel energiebronnen ontstaat daarentegen een motivationeel proces dat kan leiden tot bevrologenheid. Dit model gaat er dus vanuit dat veel dingen op het werk goed gaan. Het JDR-model is meermaals onderzocht

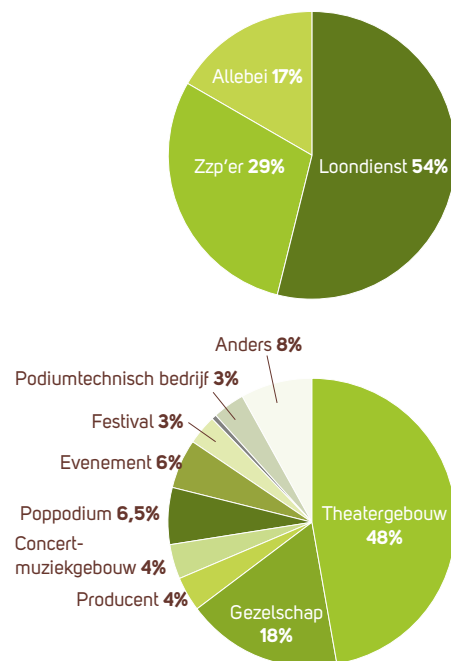
met als uitkomst dat het valide en betrouwbaar is. De vragenlijsten die ik gebruik zijn dat ook. Dat wil vooral zeggen dat je er mee meet wat je wilt meten.

Goed beeld

Ik was blij verrast met de enorme respons van in totaal 460 technici, benaderd via de nieuwsbrief van de VPT en een eigen bestand van theater-technische afdelingen van theaters en gezelschappen. Bij het eerdere onder-

Algemene gegevens

In het onderzoek stelde ik ook algemene vragen over geslacht, leeftijd, waar iemand werkzaam is, en of dat in loondienst of als zzp'er is. Kort en bondig zijn de resultaten hiervan: 9% is vrouw; de podiumtechniek is kennelijk nog steeds een echte mannenwereld. Alle leeftijdsgroepen zijn vrijwel evenredig vertegenwoordigd. Opmerkelijk is dat 69% jonger dan 50 jaar is. Op basis van deze uitkomst kan je niet spreken van enorme vergrijzing. Van de technici is 48% werkzaam in een theater, 18% bij een gezelschap en 34% elders zoals bij poppodia, evenementen, festivals of theater-technische bedrijven. Van de respondenten is 54% in loondienst, 29% zzp'er, 17% werkt in loondienst én als zzp'er.

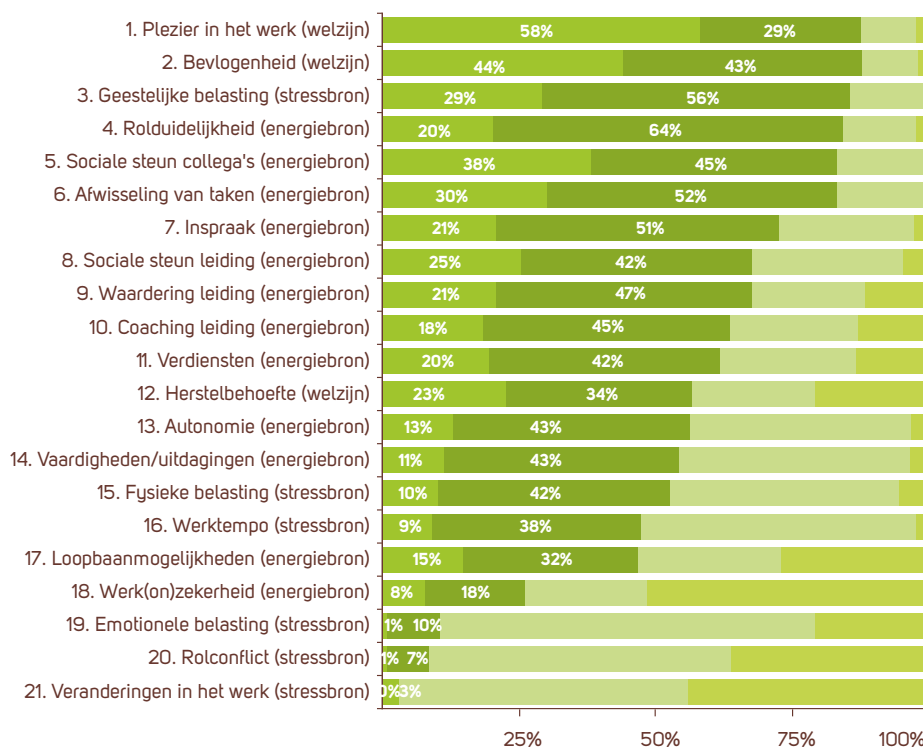
zoek reageerden 268 personen: dat is nu 72% meer. Ook in verhouding tot de circa 1000 leden van de VPT is deze uitkomst substantieel. Ik ben echter voorzichtig met generaliseren: het gaat over statistiek en gemiddelden, niet over specifieke gevallen. Door de grote respons is het wel mogelijk om een goed beeld te geven van wat er speelt onder podiumtechnici.

Stress

De grootste bron van stress is de geestelijke belasting: 85% van de ondervraagden ervaart altijd tot vaak geestelijke belasting. Daarbij gaat het om continu uitvoeren van verschillende taken die 100% concentratie vereisen. Fysieke belasting vormt daarnaast een flinke bron van stress: een kleine meerderheid van 52% levert altijd tot vaak een pittige lichamelijke inspanning. Opmerkelijker is dat alle andere gemeten bronnen van stress qua score in de achterhoede eindigen. Zaken zoals verandering in het werk, dat in andere sectoren een grote bron van stress is, speelt in de podiumtechniek vrijwel geen rol: slechts 3% geeft aan moeite met veranderingen te hebben.

Energie

Drie energiebronnen spelen een hoofdrol. Allereerst is dat rolduidelijkheid. Dat geeft aan of het werk al dan niet helder verdeeld is en de onder-

Overzicht van van hoogste en laagste scores. Opvallend is dat drie van de zes stressbronnen vrijwel geen rol spelen.

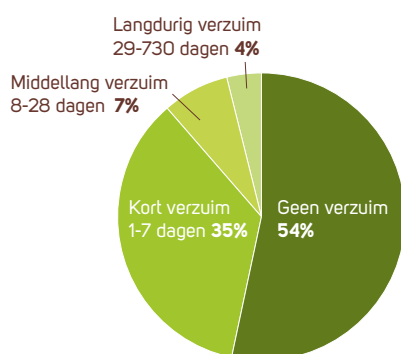
linge afspraken duidelijk zijn. Is die laag, dan is dat een belangrijke stressbron. Nu geeft 84% aan duidelijkheid te ervaren. En daar krijg je juist energie van. Hier zou je het reissysteem in terug kunnen zien: om efficiënt te kunnen werken met je (tijdelijke) collega's is een van de voorwaarden wel dat er een heldere taakverdeling is. Een tweede energiebron is de sociale steun van collega's. Collegialiteit scoort

erg hoog: bijna 83% geeft aan altijd tot vaak grote steun van z'n collega's te ervaren. Ook dit is terug te voeren op het reizen: als je niet goed samenwerkt wordt het een zware bevalling om een voorstelling ruim op tijd voor aanvang op te bouwen. De afwisseling van taken is de derde hoog scorende energiebron: 83% laat weten afwisselend werk te hebben. Deze uitslag is inherent aan de Nederlandse werkwijze: je hebt (bijna) elke dag weer te maken met een andere zaal of show.

Herstellen

Het algehele welbevinden van de technicus op de werkvloer is gemeten aan de hand van een serie vragen over het plezier in het werk, bevlogenheid en de herstelbehoefte. De eerste twee scoren met een gedeelde eerste plek extreem hoog: 87%. Ook gemeten is de herstelbehoefte. Dat is de mate van uitputting tijdens en direct na de werkdag en de tijd die nodig is om >>

Onderzoeker Wilmar Schaufeli (JDR-model) meet 14% burn-out in de beroepsbevolking. Dat gaat in het algemeen om langdurig verzuim. Ik heb slechts 4% langdurig verzuim gemeten, waarbij ik niet heb doorgevraagd naar de reden van dat verzuim. Op basis van dit percentage mag je aannemen dat burn-out onder technici lager ligt dan 4%. Het percentage van kort verzuim is overigens conform de landelijke trend in de beroepsbevolking, evenals het percentage geen verzuim.

SONY®

The best just got better and still leads the pack !

Coming April 2018 : three new additions to the industry-leading Sony DWX Digital wireless system.

DWR-R03D dual receiver with 2-ports DANTE, system headphone bus, Quad diversity, high headroom RF inputs, Auto setup, 0,5ms latency, 4 audio codecs, 244MHz bandwidth with 375kHz spacing : over 600 simultaneous channels !

DWC-BC1 dual charging / transport station for mini belt packs, with monitoring in Wireless Studio software.

DWT-B03R miniature beltpack transmitter with 148MHz bandwidth, 0,7ms latency, rechargeable battery with 7 hours running time, OLED display, only 99 grams and 53x60x17mm.

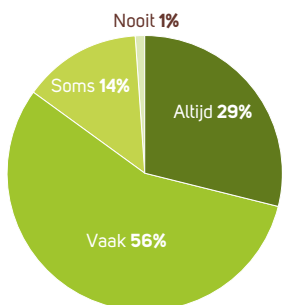
AMPTEC
professional sound solutions

Duifhuisweg 11 - Industriezone "Het Dorpsveld" - B-3590 Diepenbeek - België
<http://www.amptec.nl> - sales@amptec.nl

Tel: +31 (0) 73 752 12 65 - Fax: +32 (0) 11 28 14 59

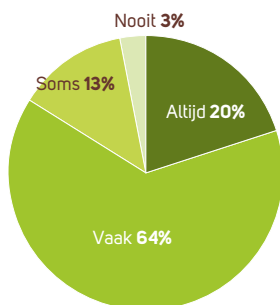
Belangrijkste stressbron

GEESTELIJKE BELASTING

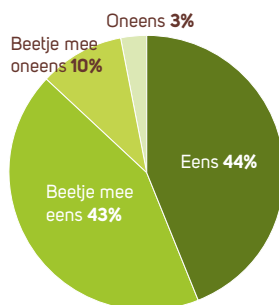
Belangrijkste energiebron

ROLDUIDELIJKHEID

Belangrijkste welzijnsfactor

BEVLOGENHEID

te herstellen. Deze is wel flink maar niet zo enorm: met 56% scoort dat in de middenmoot. Dat valt mee, je zou hoger verwachten. Als je na een avonddienst thuiskomt pompt de adrenaline nog door in je lijf en duurt het vaak een aantal uur voordat je kunt ontspannen en slapen.

Uitgekomen voorspelling

De belangrijkste conclusie is dat de gemiddelde technicus een zeer hoge mate van bevolegenheid kent: 44% ervaart dit altijd, 43% ervaart dit gevoel vaak. Dat is aanzienlijk meer dan de 14% die de Nederlandse beroepsbevolking hierop gemiddeld scoort. De geestelijke- en fysieke belasting zijn hoog en vormen dus flinke bronnen van stress. Maar die worden ruimschoots gecompenseerd door zaken die veel energie geven en motiverend werken. Naast sociale steun horen hier ook de heldere taakverdeling en de afwisseling in het werk bij. De boodschap aan werk- en opdrachtgevers is dan ook: bevorder vooral dat wat motiverend werkt. Daarmee voorkom je dat de stress overgaat in burn-out en krijg je meer bevolegen en tevreden technici. De voorspelling vanuit het Job-Demands-Resources-model is dus uitgekomen.

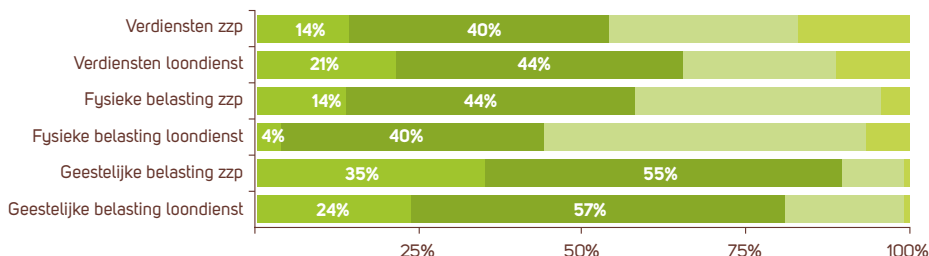
De onderzoeksresultaten bieden de onderbouwing voor herziening van de Arbocatalogus Psychosociale Arbeidsbelasting. Deze catalogus waar de sector nog steeds mee werkt is verouderd en is bovendien gebaseerd op

aannames, in plaats van op onderzoek en cijfers. Hij gaat vrijwel uitsluitend uit van de belasting die werken in de podiumkunsten oplevert en bevat niets over de positieve benadering die in dit onderzoek is toegepast.

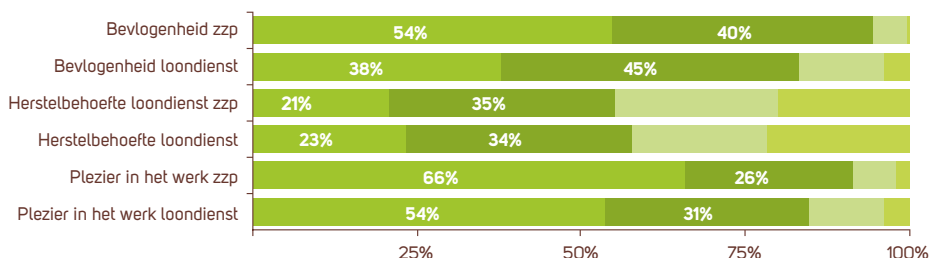
En de zzp'ers?

Bij mijn vorige onderzoek naar de werkbelasting maakten relatief veel

recht misbruik door opdrachtgevers. Daar was toen geen cijfermatige onderbouwing voor. De gegevens van dit onderzoek laten wel een vergelijking toe tussen zzp'ers en technici in loondienst. Zzp'ers komen er redelijk bekaaid af. Ze melden 9% meer dan technici in loondienst altijd tot vaak een hoge geestelijke belasting te ervaren en een 14% hogere fysieke belasting. De helft van de zzp'ers werkt meer dan 40 uur per week, van de technici in loondienst doen dat er slechts 31%. Daarnaast meldt de gemiddelde zzp'er 11% minder tevreden te zijn over z'n verdiensten. En ondanks dit blijkt de zzp'er nog steeds met 7% meer plezier en zelfs 11% meer bevolegenheid te werken dan de technicus in loondienst. Zzp'ers vermijden hiermee weliswaar een burn-out, maar van bevolegenheid alleen rookt de schoorsteen niet. Dus vakbond, spring in de bres voor de

Zzp'ers zijn minder tevreden over hun verdiensten en zijn hoger belast dan technici in loondienst.

Ondanks de slechtere arbeidsomstandigheden ervaren zzp'ers meer bevolegenheid en plezier in het werk dan technici in loondienst.

zzp'ers in de kantlijn al gewag van het draaien van veel uren en veel taken waar te weinig verdiensten tegenoverstaan. Sommigen spraken van regel-

zelfstandige podiumtechnicus: met deze cijfers is er munitie om bij opdrachtgevers betere voorwaarden te bepleiten. <<